

ONDERZOEK 'BESTAANSZEKERHEIDSBELEID VAN DE GEMEENTE TILBURG'

ONDERZOEKSPLAN

INLEIDING

De afgelopen jaren heeft de gemeente Tilburg belangrijke stappen gemaakt in het beleid dat zich richt op bestaanszekerheid; het voorkomen en het bestrijden van armoede en schulden. Tilburg zet in op gezonde en gelukkige inwoners en startte sinds 2017 stadsgesprekken om te komen tot de Agenda Sociaal 013. Tezamen met het (voormalige) Bestuursakkoord 'Gezond en gelukkig in Tilburg' werd de basis gelegd om de sociale veerkracht van de stad een flinke impuls te geven. De aanpak van Tilburg geniet ruime bekendheid en oogst brede waardering.

Tegelijkertijd is er ook sprake van een aantal bredere ontwikkelingen in de maatschappij die leiden tot nieuwe opgaven en uitdagingen voor het beleid op het gebied van bestaanszekerheid. Nederland holt van crisis naar crisis; de coronacrisis ligt nog niet achter ons, er is een energiecrisis ontstaan door de extreem hoge gas- en stroomprijzen, er is een koopkrachtcrisis door de hoge inflatie en we hebben te maken met een wooncrisis waarbij er te weinig (betaalbare) woningen zijn.

Dergelijke ontwikkelingen kunnen zorgen voor een toename van het aantal Tilburgers dat in armoede terecht komt of in hun bestaanszekerheid bedreigd raakt. Daarbij kan het enerzijds gaan om Tilburgers die bij de gemeente bekend zijn vanuit het bestaanszekerheidsbeleid, en die met een nieuw type problematiek worden geconfronteerd die hen verder in armoede brengt of hen verder in hun bestaanszekerheid raakt. Anderzijds kan het ook gaan om een 'nieuwe' groep Tilburgers die nog niet bekend is vanuit het bestaanszekerheidsbeleid, die niet aan de 'standaardcriteria' van de zogenoemde minimadoelgroepen voldoet en daarmee geen aanspraak kan maken op de regelingen en toeslagen vanuit de overheid. Het is de vraag of, en zo ja hoe deze Tilburgers in beeld zijn c.q. komen bij de gemeente Tilburg. En het is de vraag of deze Tilburgers in aanmerking komen voor geldende regelingen en toeslagen, en of deze regelingen en toeslagen zodanig toegesneden zijn dat deze Tilburgers hiermee dan ook geholpen zijn.

De Rekenkamer Tilburg is daarom geïnteresseerd in hoe hier in de ontwikkeling en de uitvoering van het bestaanszekerheidsbeleid van de gemeente Tilburg mee wordt omgegaan. In het verlengde hiervan ligt de vraag in hoeverre het bestaanszekerheidsbeleid wendbaar is bij maatschappelijke ontwikkelingen die inwoners (en organisaties) acuut raken. En wat daarbij de rol van de gemeenteraad van Tilburg is.

Die interesse is er ook bij de gemeenteraad. Dat blijkt uit een gesprek dat de Rekenkamer in juli 2022 had met een afvaardiging van de raad over het voorgenomen onderzoek naar bestaanszekerheidsbeleid. Daarin wordt met name duidelijk dat de raad vragen heeft over hoeveel 'bekende' (bestaande) inwoners per doelgroep in welke bestaande regelingen vallen, of 'bekende' inwoners die recht hebben op het gebruik van bestaande regelingen daar ook werkelijk gebruik van maken, of een 'nieuwe' groep inwoners die buiten de bestaande regelingen valt maar toch hulp nodig heeft vanuit bestaande (of nieuwe) regelingen in beeld is of kan komen bij de gemeente, of deze 'nieuwe' groep inwoners gebruik kan maken van bestaande regelingen of dat er nieuwe regelingen nodig zijn, en op welke wijze de gemeente dit kan faciliteren. Ook is de raad meer in zijn algemeenheid geïnteresseerd in het antwoord op de vraag of de bestaande regelingen als instrument voldoende toevoegen aan het creëren van bestaanszekerheid.

De interesse van de raad voor het onderwerp blijkt ook uit een agenderingsverzoek inzake het onderwerp energiearmoede en energietransitie, dat namens negen fracties uit de Tilburgse gemeenteraad is ingediend en besproken in de raad op 19 september 2022. Tijdens dit gesprek

kwam met name naar voren dat de raad en het college zich zeer bewust zijn van de acuut ontstane problemen voor inwoners (en organisaties) naar aanleiding van de eerder genoemde maatschappelijke ontwikkelingen en dat er een noodzaak is om snel en flexibel daarop te kunnen acteren als gemeente, samen met en naast de maatregelen vanuit het Rijk.

DOELSTELLING

De doelstelling van het onderzoek is meervoudig. Het onderzoek beoogt inzicht te bieden in:

- hoe het Tilburgse bestaanszekerheidsbeleid tot stand is gekomen;
- hoe het Tilburgse bestaanszekerheidsbeleid er momenteel uit ziet;
- hoe de uitvoering van het Tilburgse bestaanszekerheidsbeleid in de praktijk is georganiseerd;
- in hoeverre en hoe er voor wordt gezorgd dat het Tilburgse bestaanszekerheidsbeleid in de praktijk voldoende toegesneden is en blijft op datgene wat 'bekende' en 'nieuwe' doelgroepen nodig hebben als gevolg van de ontwikkelingen in de samenleving;
- wat de rol van de gemeenteraad hierbij is.

CENTRALE VRAAGSTELLING

In navolging op de doelstelling is de volgende **centrale vraagstelling** geformuleerd:

Hoe is het Tilburgse bestaanszekerheidsbeleid tot stand gekomen, hoe ziet het Tilburgse bestaanszekerheidsbeleid er uit, hoe is de uitvoering van dit beleid in de praktijk georganiseerd, in hoeverre en hoe wordt gestuurd op de actualiteit en passendheid van het beleid voor de doelgroepen en wat is de rol van de gemeenteraad hierbij?

De vraagstelling heeft dus elementen van zowel doeltreffendheid als doelmatigheid in zich. Mogelijke aanbevelingen zullen zich ook richten op versterking van de doeltreffendheid en doelmatigheid.

Het onderzoek vindt plaats aan de hand van de volgende **deelvragen**:

1. Hoe is het Tilburgse bestaanszekerheidsbeleid tot stand gekomen?
 - a. Centraal in relatie tot decentraal?
 - b. Omgevingsanalyse (d.w.z. een analyse ten aanzien van wat de ontwikkelingen in de samenleving impliceren)?
 - c. Inspraak en participatie?
2. Hoe ziet het Tilburgse bestaanszekerheidsbeleid er uit?
 - a. Hoe is het beleid opgebouwd?
 - b. Wat zijn de inhoudelijke hoofdlijnen van het beleid?
3. Hoe is de uitvoering van het Tilburgse bestaanszekerheidsbeleid georganiseerd?
 - a. In hoeverre 'zelf' dan wel 'op afstand' (d.w.z. middels uitvoeringsorganisaties)? Gedelegeerd, gemandateerd?
 - b. Hoe vindt verantwoording plaats?
4. In hoeverre en hoe wordt gestuurd op de actualiteit en passendheid voor 'bekende' en 'nieuwe' doelgroepen van het bestaanszekerheidsbeleid?
 - a. In hoeverre vindt (systematisch) monitoring van ontwikkelingen in de samenleving in relatie tot het bestaanszekerheidsbeleid plaats?

- b. In hoeverre vindt (systematisch) monitoring van de effecten van het bestaanszekerheidsbeleid plaats?
- c. In hoeverre vindt (systematisch) evaluatie en eventuele actualisatie van het bestaanszekerheidsbeleid plaats?
- d. Wat is rol van de raad bij de monitoring van ontwikkelingen en effecten, en bij evaluatie en actualisatie van het bestaanszekerheidsbeleid?

ONDERZOEKSOPZET

Het onderzoek wordt gestart in het najaar van 2022 en wordt in de eerste helft van 2023 opgeleverd. De hoofdlijnen van de aanpak van het onderzoek zijn als volgt:

- De Rekenkamer Tilburg verdiept zich in algemene documentatie over bestaanszekerheidsbeleid en gemeentelijke documenten over het bestaanszekerheidsbeleid van de gemeente Tilburg (deskresearch).
- Om de gemeentelijke documenten beter te kunnen doorgronden houdt de Rekenkamer Tilburg interviews met (een afvaardiging van) de gemeenteraad van Tilburg, een afvaardiging van het college van B&W en ambtenaren van de gemeente Tilburg. Daar waar van toepassing zullen ook interviews worden gehouden met organisaties die zorgdragen voor de uitvoering van het Tilburgse bestaanszekerheidsbeleid.
- Om een goed beeld te krijgen van de doorwerking van de Tilburgse bestaanszekerheidsbeleid in de praktijk, zal de Rekenkamer Tilburg gebruik maken van de onderzoeksmethode 'storytelling': hoe werkt het bestaanszekerheidsbeleid in de praktijk op basis van opgehaalde verhalen van inwoners en (partner)organisaties en instellingen.

Oktober 2022
Rekenkamer Tilburg